

NR 78/2014

**O SYTUACJI NA UKRAINIE
PRZED WYBORAMI PREZYDENCKIMI**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

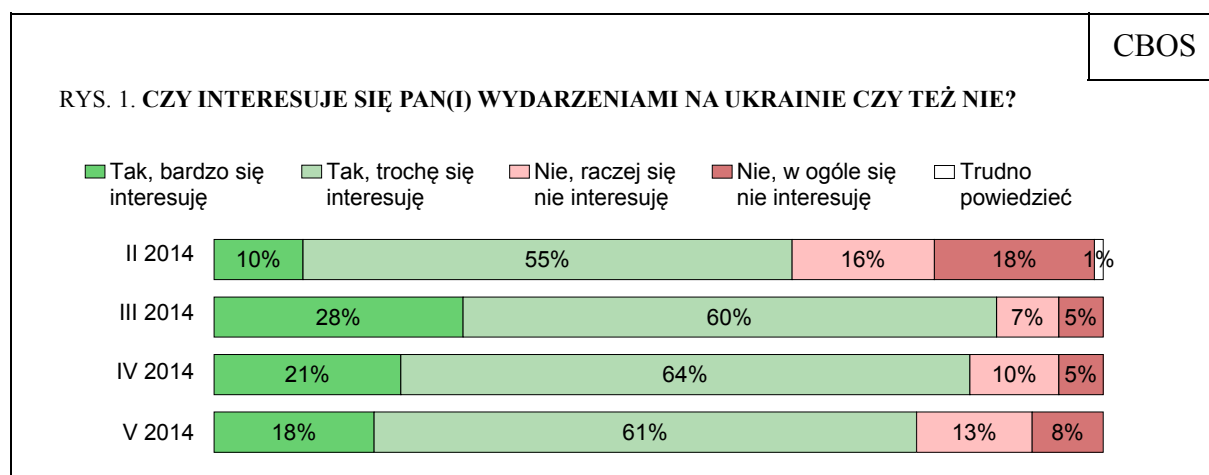

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Wydarzenia na Ukrainie budzą duże zainteresowanie Polaków. Ponadto od czasu otwartego zaangażowania się Rosji w ukraiński konflikt – poparcia referendum na Krymie i włączenia półwyspu w skład Federacji Rosyjskiej – odnotowaliśmy znaczny wzrost poczucia zagrożenia wśród Polaków. W majowym sondażu¹ ponownie zapytaliśmy o stosunek do tego, co dzieje się za naszą wschodnią granicą, i opinie na temat najbliższej przyszłości. Badanie zrealizowano jeszcze przed wyborami prezydenckimi na Ukrainie. Ich rozstrzygnięcie już w pierwszej turze budzi pewien optymizm, choć na razie niewiele zmienia sytuację na wschodzie kraju, gdzie nadal dochodzi do walk między tzw. separatystami a oddziałami ukraińskimi.

POSTRZEGANIE SYTUACJI NA UKRAINIE

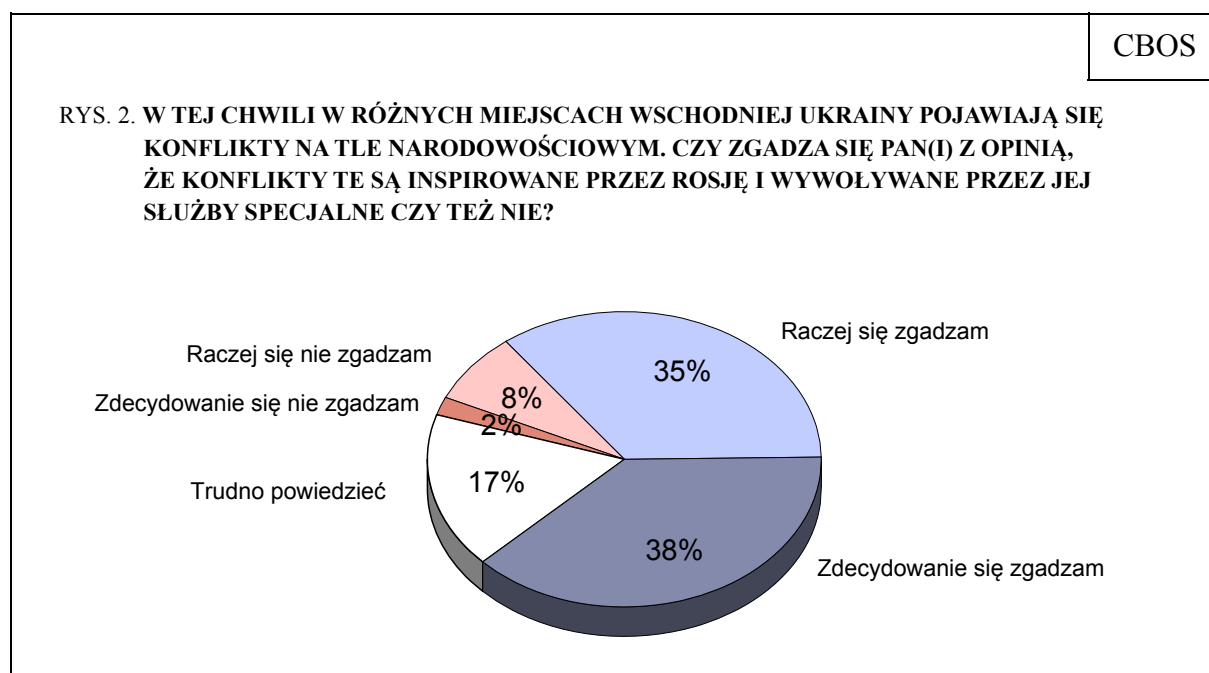
Zdecydowana większość Polaków interesuje się wydarzeniami na Ukrainie (79%), choć zaznaczyć należy, że odsetek badanych śledzących przebieg wypadków za naszą wschodnią granicą jest obecnie trochę mniejszy niż miesiąc (85%) czy też dwa miesiące wcześniej (88%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (288) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 8–14 maja 2014 roku na liczącej 1074 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

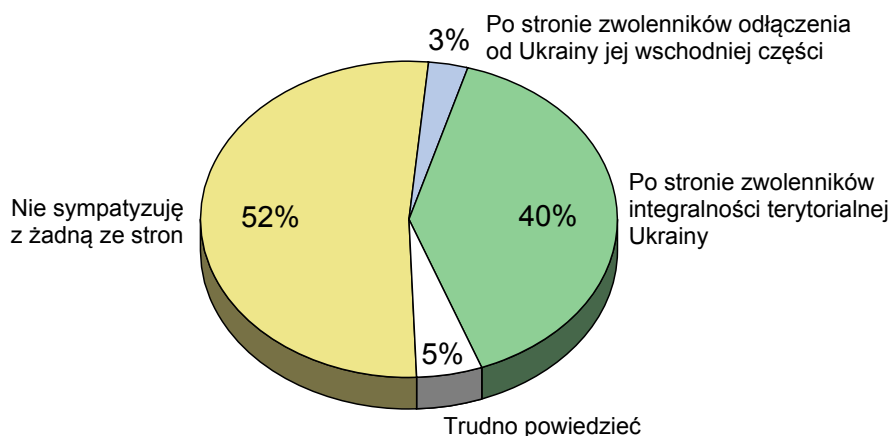
Stosunkowo największe zainteresowanie tym, co się dzieje na Ukrainie, przejawiają absolwenci wyższych uczelni, badani znajdujący się w najlepszej sytuacji materialnej, a biorąc pod uwagę kryterium wieku – ankietowani w wieku 45–64 lata. Uwzględniając podział na grupy społeczno-zawodowe, można stwierdzić, że sytuację na Ukrainie najczęściej śledzi kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem. Widoczny jest również związek między poglądami politycznymi a zainteresowaniem tym, co się dzieje za naszą wschodnią granicą – w największym stopniu przejawiają je badani o prawicowych poglądach politycznych.

Od wielu tygodni w różnych miejscach wschodniej Ukrainy pojawiają się konflikty na tle narodowościowym, o wywoływanie których oskarżana jest Moskwa. Zdecydowana większość Polaków (73%) uważa, że konflikty te inspirowane są przez Rosję i wywoływane przez jej służby specjalne.

O ile Polacy mają raczej wyrobione zdanie na temat tego, kto inspirowuje konflikty we wschodniej Ukrainie, o tyle mniej jednoznacznie deklarują, po czyjej stronie są ich sympatie. Wprawdzie badani popierający integralność terytorialną Ukrainy wielokrotnie przeważają nad zwolennikami odłączenia od niej jej wschodniej części (40% wobec 3%), jednak największa grupa ankietowanych – mniej więcej co drugi badany – nie sympatyzuje z żadną ze stron.

RYS. 3. PO KTÓREJ STRONIE SĄ PANA(I) SYMPATIE?

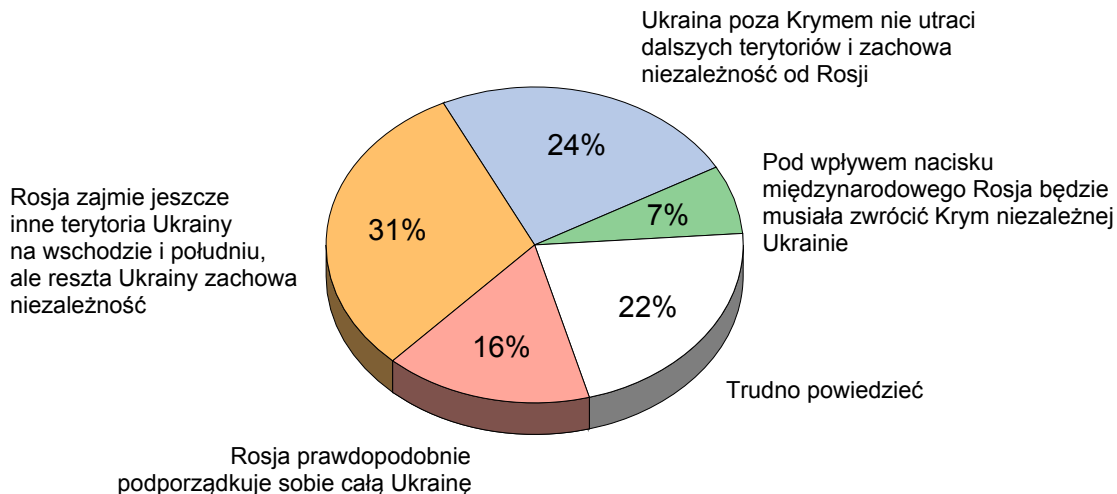
Warto zwrócić uwagę na fakt, że respondenci uważający, iż konflikty narodowościowe u naszych wschodnich sąsiadów są inspirowane przez Rosję i wywoływane przez jej służby specjalne, zdecydowanie częściej niż pozostali sympatyzują ze zwolennikami integralności terytorialnej Ukrainy, choć i wśród nich znaczną część stanowią osoby, które nie sympatyzują z żadną ze stron (45%).

Tabela 1

W tej chwili w różnych miejscach wschodniej Ukrainy pojawiają się konflikty na tle narodowościowym. Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że konflikty te są inspirowane przez Rosję i wywoływane przez jej służby specjalne czy też nie?	Po której stronie są Pana(i) sympatie?			
	Po stronie zwolenników integralności terytorialnej Ukrainy	Po stronie zwolenników odłączenia od Ukrainy jej wschodniej części	Nie sympatyzuję z żadną ze stron	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zgadzam się	49	4	45	2
Nie zgadzam się	15	5	76	4
Trudno powiedzieć	16	1	66	17

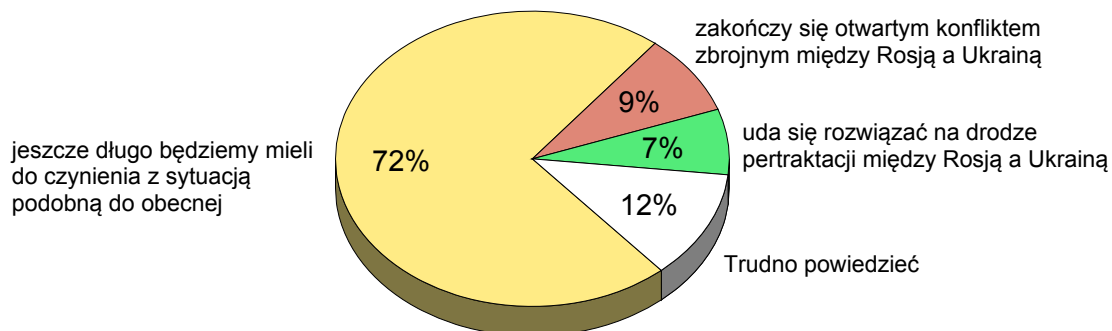
Badanych zapytaliśmy również o możliwe scenariusze przebiegu wydarzeń na Ukrainie. Co czwarty ankietowany sądzi, że Ukraina, poza Krymem, nie utraci dalszych terytoriów i zachowa niezależność od Rosji (24%), natomiast niemal połowa respondentów (47%) uważa, że Ukraina, oprócz Krymu, utraci na rzecz Rosji dalsze tereny. Prawie co trzeci badany (31%) ocenia, że Rosja zajmie jeszcze inne terytoria Ukrainy na wschodzie i południu, a co szósty (16%) jest zdania, że Rosja prawdopodobnie podporządkuje sobie całą Ukrainą. Jedyne bardzo nieliczni ankietowani (7%) wyrażają przekonanie, że pod wpływem nacisku międzynarodowego Rosja zwróci Krym niezależnej Ukrainie.

RYS. 4. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY W NAJBLIŻSZYM CZASIE PAŃSTWU UKRAIŃSKIEMU UDA SIĘ UTRZYMAĆ NIEZALEŻNOŚĆ OD ROSJI CZY TEŻ NIE? KTÓRY Z PONIŻSZYCH SCENARIUSZY WYDAJE SIĘ PANU(I) NAJBARDZIEJ PRAWDOPODOBNY?

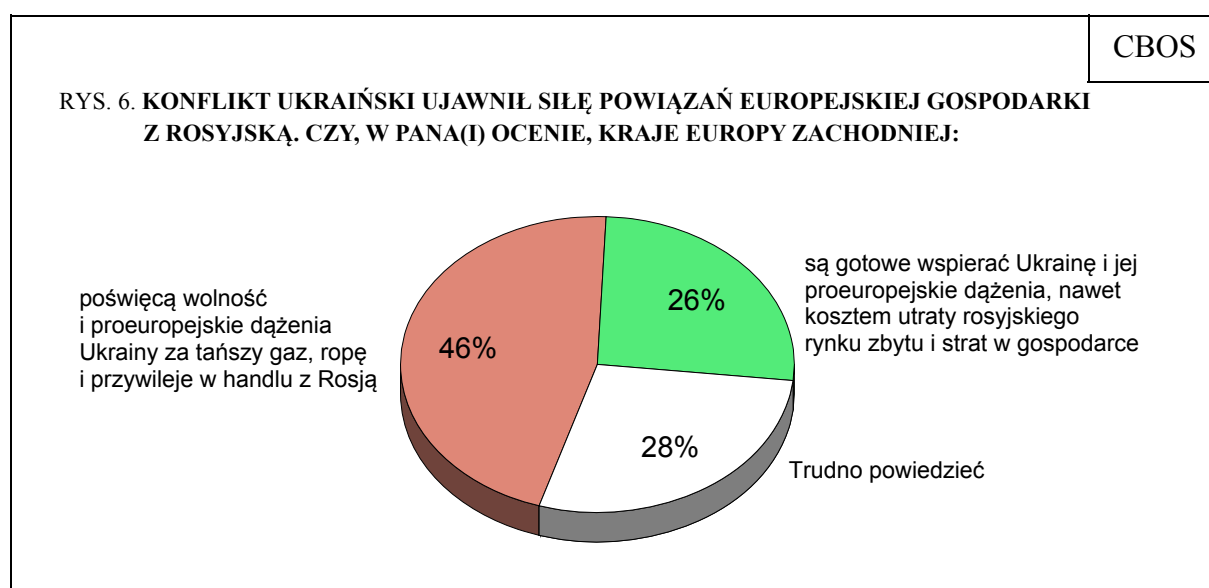

Jeśli chodzi o przewidywania przebiegu wypadków na Ukrainie, jedynie nieliczni respondenci uważają, że obecny kryzys da się rozwiązać w sposób pokojowy, na drodze pertraktacji między Rosją a Ukrainą (7%). Również niewielka grupa badanych jest zdania, że kryzys ten zakończy się otwartym konfliktem zbrojnym między Rosją a Ukrainą (9%). Zdecydowana zaś większość sądzi, że jeszcze długo będziemy mieli do czynienia z sytuacją podobną do obecnej (72%).

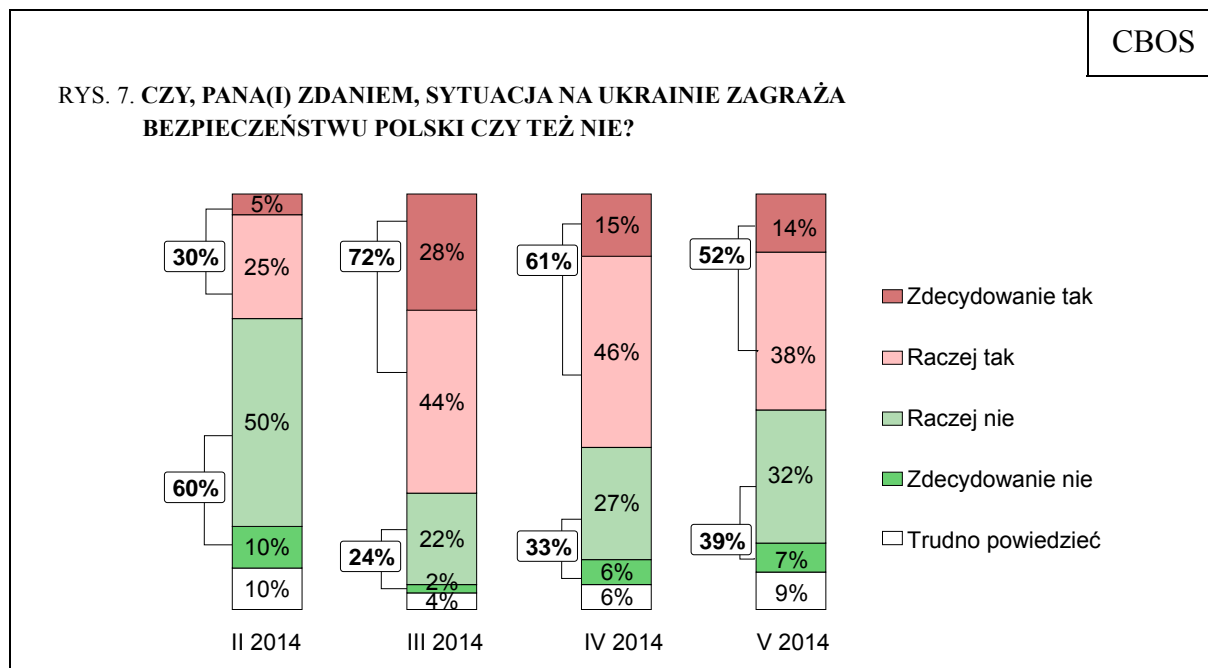
RYS. 5. CZY, PANA(I) ZDANIEM, KRYZYS NA UKRAINIE W NAJBLIŻSZYM CZASIE:

Warto w tym miejscu postawić pytanie wielokrotnie pojawiające się w dyskursie publicznym: na jaką pomoc ze strony Europy Zachodniej może liczyć Ukraina. Czy kraje Europy Zachodniej są gotowe wspierać naszych wschodnich sąsiadów i ich proeuropejskie dążenia, nawet kosztem utraty rosyjskiego rynku zbytu i strat w gospodarce? Przekonanie takie wyraża zaledwie co czwarty badany (26%), natomiast według największej grupy ankietowanych (46%) kraje Europy Zachodniej poświęcą wolność i proeuropejskie dążenia Ukrainy za tańszy gaz, ropę i przywileje w handlu z Rosją. Należy podkreślić, że stosunkowo duża grupa respondentów – więcej niż co czwarty (28%) – nie ma sprecyzowanego zdania w tej sprawie.

Interesowało nas również, czy, w odczuciu Polaków, sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski. Obecnie co drugi ankietowany (52%) uważa, że kryzys na Ukrainie wiąże się z takim zagrożeniem, zaś dwie piąte jest przeciwnego zdania (39%). W ciągu ostatnich dwóch miesięcy odnotowujemy spadek odsetka przekonanych, że sytuacja u naszych wschodnich sąsiadów zagraża bezpieczeństwu Polski, jest on jednak nadal znacznie wyższy niż w lutym, przed aneksją Krymu przez Rosję.

Postrzeganie sytuacji na Ukrainie jako zagrażającej bezpieczeństwu Polski koresponduje z zainteresowaniem wydarzeniami w tym regionie. Największe zainteresowanie sytuacją na Ukrainie odnotowaliśmy w marcu i również w marcu najwięcej badanych uważało, że konflikt u naszych wschodnich sąsiadów zagraża bezpieczeństwu Polski. Warto podkreślić, że osoby najbardziej interesujące się sytuacją na Ukrainie częściej niż pozostałe uważają kryzys w tym regionie za zagrażający bezpieczeństwu Polski.

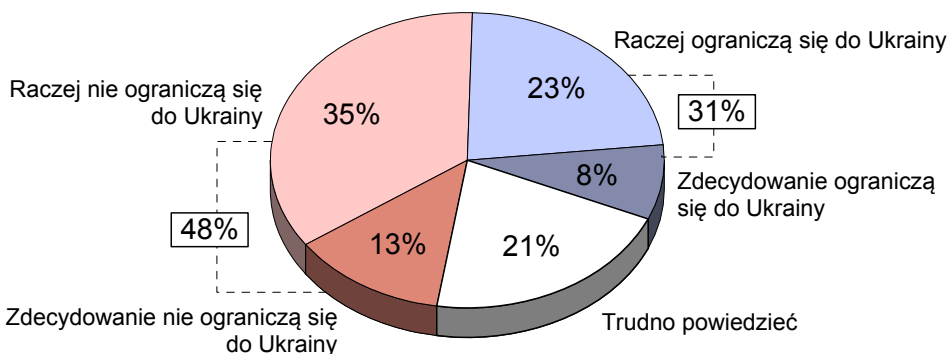
Tabela 2

Czy interesuje się Pan(i) wydarzeniami na Ukrainie czy też nie?	Czy, Pana(i) zdaniem, sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski czy też nie?		
	Zagraża	Nie zagraża	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak, bardzo się interesuję	61	36	3
Tak, trochę się interesuję	51	41	8
Nie interesuję się	48	36	16

Niemal połowa Polaków (48%) ocenia, że roszczenia terytorialne prezydenta Putina nie ograniczą się do Ukrainy, co po części tłumaczy niepokój o bezpieczeństwo naszego kraju.

RYS. 8. CZY, PANA(I) ZDANIEM, ROSZCZENIA TERYTORIALNE PREZYDENTA PUTINA OGRANICZĄ SIĘ DO UKRAINY CZY TEŻ ROSJA BĘDZIE CHCIAŁA WYWOŁYWAĆ KONFLIKTY TAKŻE W INNYCH KRAJACH, W KTÓRYCH MIESZKA ROSYJSKA MNIEJSZOŚĆ, BY DOKONAĆ ZABORU ICH TERYTORIÓW?

Respondenci uważający, że Rosja będzie wywoływała konflikty także w innych krajach, w których mieszka rosyjska mniejszość, znacznie częściej niż pozostali są zdania, iż sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski.

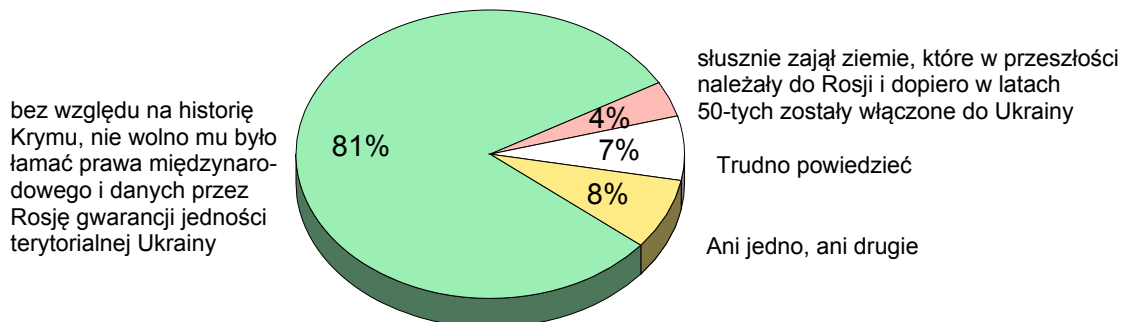
Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, roszczenia terytorialne prezydenta Putina ograniczą się do Ukrainy czy też Rosja będzie chciała wywoływać konflikty w innych krajach, w których mieszka rosyjska mniejszość, by dokonać zaboru ich terytoriów?	Czy, Pana(i) zdaniem, sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski czy też nie?		
	Zagraża	Nie zagraża	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Ograniczą się do Ukrainy	43	53	4
Nie ograniczą się do Ukrainy	61	35	4

O ROSJI W KONTEKŚCIE WYDARZEŃ NA UKRAINIE

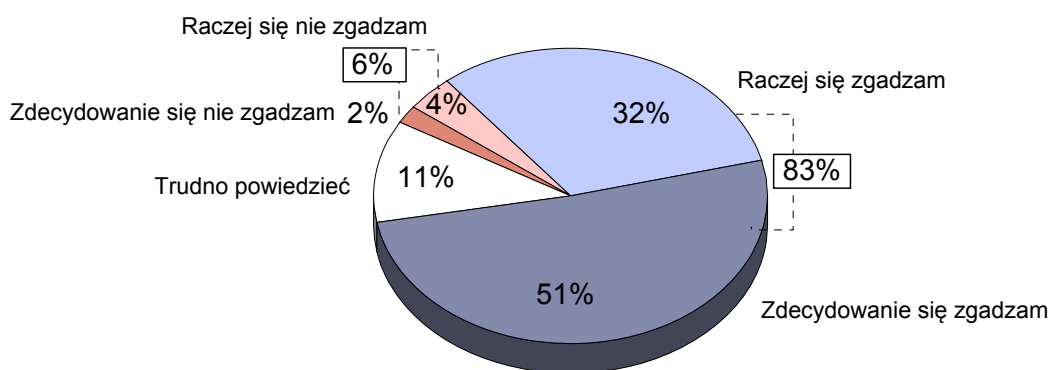
Polacy wydarzenia na Krymie oceniają jednoznacznie. Zdecydowana większość (81%) uważa, że działania prezydenta Putina były niesłuszne, a żadne historyczne uzasadnienia nie pozwalają łamać prawa międzynarodowego i danych przez Rosję gwarancji. Tylko 4% badanych usprawiedliwia je faktem względnie nieodległego (w latach 50.) włączenia rosyjskiego wcześniej Krymu do Ukrainy. Mniej więcej co dwunasty (8%) nie zgadza się ani z jednym, ani z drugim stwierdzeniem, a 6% nie zajęło w tej sprawie stanowiska.

RYS. 9. CZY, PANA(I) ZDANIEM, ZAJMUJĄC KRYM PREZYDENT PUTIN:

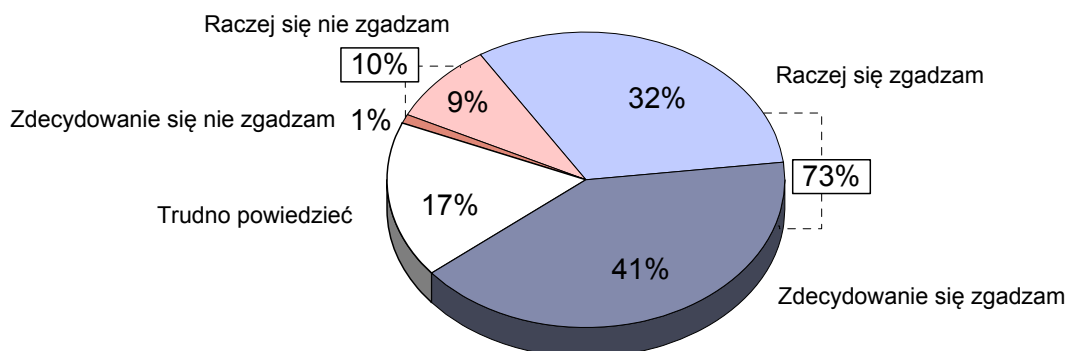
Polacy są również przekonani, że Rosja na Ukrainie działa niejawnie. Ponad cztery piąte (83%) zgadza się ze stwierdzeniem, że prezydent Putin okłamuje międzynarodową opinię publiczną, mówiąc jedno, a robiąc coś całkiem innego, tak jak w przypadku aneksji Krymu. Tego typu zarzuty za nieprawdziwe uważa co siedemnasty (6%), a co dziesiąty (10%) nie ma na ten temat zdania.

RYS. 10. CZY, PANA ZDANIEM, PREZYDENT PUTIN OKŁAMUJE MIĘDZYNARODOWĄ OPINIĘ PUBLICZNĄ MÓWIĄC JEDNO, A ROBIĄC COŚ CAŁKIEM INNEGO, TAK JAK W PRZYPADKU ANEKSJI KRYMU?

Ponadto trzy czwarte badanych (73%) sądzi, że prezydent Putin dąży do odbudowania imperium w formie z czasów ZSRR, co po części wyjaśnia duże zaniepokojenie Polaków możliwymi scenariuszami dalszego rozwoju sytuacji za naszą wschodnią granicą. Tylko co dziesiąty (10%) uważa, że nie widać w działaniach Rosji takich dążeń. Mniej więcej co szósty (17%) nie wypowiedział się na ten temat.

RYS. 11. CZY, PANA ZDANIEM, PREZYDENT PUTIN DĄŻY DO ODBUDOWANIA IMPERIUM W FORMIE Z CZASÓW ZSRR?

Polacy raczej pesymistycznie widzą najbliższą przyszłość Ukrainy. Niemal połowa sądzi, że utraci ona na rzecz Rosji kolejne tereny i że nie ma szans na otrzymanie z Zachodu pomocy, o którą apeluje. Ponadto większość przewiduje, że taka niestabilna sytuacja, w jakiej obecnie ten kraj się znajduje, utrzyma się jeszcze bardzo długo. Tymczasem, w związku z obecnym konfliktem na Ukrainie, w naszym kraju utrzymuje się silne poczucie zagrożenia bezpieczeństwa narodowego, a blisko połowa Polaków uważa, że działania Rosji nie ograniczą się tylko do Ukrainy, ale obejmą także inne kraje, w których mieszka rosyjska mniejszość.

Choć przeważająca część Polaków jest przekonana, że obecne wydarzenia na wschodzie Ukrainy są inspirowane przez Rosję i wynikają z bezpośredniego zaangażowania rosyjskich służb specjalnych, to większość z nich nie opowiada się jednoznacznie po żadnej ze stron tego konfliktu.

Opracowały

Katarzyna KOWALCZUK

Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

Tabela 1

		Czy interesuje się Pan(i) wydarzeniami na Ukrainie czy też nie?			Liczba osób
		Interesuję się	Nie interesuję się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		79	21	0	1071
Płeć	Mężczyźni	82	18		513
	Kobiety	76	23	0	558
Wiek	18–24 lata	76	24		125
	25–34	74	26		214
	35–44	80	20		184
	45–54	85	15		173
	55–64	86	14		188
	65 lat i więcej	74	24	1	187
Miejsce zamieszkania	Wieś	77	23		413
	Miasto do 19 999	83	17		168
	20 000 – 99 999	80	20	0	210
	100 000 – 499 999	80	19	1	178
	500 000 i więcej mieszk.	80	20		103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	68	31	1	233
	Zasadnicze zawodowe	79	21		265
	Średnie	81	19		356
	Wyższe	89	11		217
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	91	9		98
	Średni personel, technicy	75	25		49
	Pracownicy adm.-biurowi	78	22		68
	Pracownicy usług	77	23		77
	Robotnicy wykwalifikowani	82	18		118
	Robotnicy niewykwalifik.	82	18		45
	Rolnicy	86	14		38
	Pracujący na własny rach.	84	16		38
	Bezrobotni	64	36		81
	Emeryci	80	19	1	222
	Renciści	76	24		76
	Uczniowie i studenci	81	19		81
	Gospodynie domowe i inni	77	23		79
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	84	16		157
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	81	19		90
	sekt. pryw. poza rolnict.	81	19		244
	prywatnym gosp. rolnym	88	12		36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	80	20		138
	501–750	81	19		128
	751–1000	83	17		144
	1001–1500	76	24		182
	Powyżej 1500 zł	85	15		210
Ocena własnych war. mater.	Złe	77	23	1	153
	Średnie	76	24	0	417
	Dobre	83	17		502
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	79	21		46
	Raz w tygodniu	81	19	0	504
	1–2 razy w miesiącu	73	27		158
	Kilka razy w roku	81	19	1	218
	W ogóle nie uczestniczy	79	21		146
Poglądy polityczne	Lewica	82	18		193
	Centrum	81	19		316
	Prawica	88	12		285
	Trudno powiedzieć	66	33	1	278